
Lada SADIKOVIĆ¹

Oblici sprječavanja organiziranog kriminala u Bosni i Hercegovini

Forms Of Prevention Of Organized Crime In Bosnia And Herzegovina

---

Sažetak

Jedna od jako uočljivih karakteristika aktuelnog društvenog stanja Bosne i Hercegovine, kao uostalom, i čitavog savremenog svijeta, jeste naglašena uloga organiziranog kriminala. Taj vid kriminala, našao je mjesto u ekonomskom životu, ali i svim drugim sferama društvenog života Bosne i Hercegovine. Pojava organiziranog kriminala svakako zabrinjava građane Bosne i Hercegovine, ali čini i ozbiljne zapreke ekonomskoj i svakoj drugoj konsolidaciji naše države. Michael Leigh, zamjenik direktora Evropske komisije za međunarodne odnose u povodu ocjene Studije izvodljivosti Bosne i Hercegovine za priključenje Evropskoj uniji ističe kao prioritet borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala. Upravo zato, potrebno je, krajnje ozbiljno, na stručan i naučan način razmotriti oblike i dimenzije ove pojave, kako bi se, što je moguće uspješnije i efikasnije, država Bosna i Hercegovina odbranila od ove opasnosti.

Jedna od markantnih oznaka, ne samo kriminala nego i društva kao cjeline, svakako je pojava organiziranog kriminala. Organizirani kriminal je zapravo patološka verzija nastojanja savremenog čovjeka, da udružen sa drugim ostvaruje istovjetne ciljeve. I dok se na jednoj strani ljudi ujedinjuju prema svojim političkim, ekonomskim ili humanim ciljevima u određene

---

¹ Magistar pravnih nauka, asistent na Fakultetu kriminalističkih nauka Univerziteta u Sarajevu

nacionalne i internacionalne asocijacije, dotle se pojedinci iz svijeta kriminala ujedinjuju prema zločinačkim ciljevima, u različite organizacije, i naravno, kao takvi, postaju daleko spremniji i sposobniji da ostvaruju svoje antisocijalne ciljeve. Kako god se širi skala interesa čovjeka i sukladno tome i asocijacija, putem kojih on ostvaruje te svoje interese, tako se istovremeno širi i skala zločina i asocijacija, putem kojih zločinci svakako uspješnije ostvaruju svoje namjere. «U izvještaju EUROPOL-a, čije je sjedište u Hagu (Haag), na tlu Evrope trenutno je aktivno oko 3.000 kriminalnih organizacija koje imaju najmanje 30.000 članova».² Postoje brojna shvatanja o tome šta predstavlja organizirani kriminal. Pojam «organizirani kriminal», od momenta kada je prvi put upotrebljen pa do danas, predstavlja bez sumnje, jedan od «najkontroverznijih pojmova kojim se operiše u humanitarnim naukama».³ Upravo zato u kriminalističkoj teoriji mogu se sresti razna stanovišta i definicije. Tako je «organizirani kriminal» predstavio:

- W. Gropp kao formu "kriminalnog ponašanja" koja predstavlja enorman «socijalni problem». Fenomenološki, W. Gropp je ustanovio "tipičnu" i "atipičnu" formu takvog ponašanja. U atipične vrste kriminalnog ponašanja ubrojio je primjere "Rocker-bandit" u Danskoj, političko - istorijski motiviran terorizam IRA-e u Velikoj Britaniji te aktivnosti organizacija "ETA" i "GRAPO" u Španiji. S druge strane, po njegovom mišljenju, mnogo je teže opisati tipične forme organiziranog kriminala jer ih prati mnoštvo pokušaja da se precizno odrede i definiraju. I pored stanovitih poteškoća u samom određenju pojma, u materijalnom smislu se u prvom planu javljaju korupcija, trgovina drogom, pranje novca, trgovina oružjem, trgovina automobilima te delikti falsificiranja, dok u strukturalnom smislu primjećujemo pojave kao što su hijerarhija, podjela nadležnosti, orijentiranost ka dobiti, organizirani unutarnji sistem sankcija, međusobna podrška te primjena sile protiv osoba unutar kriminalnog miljea.⁴

---

² «Oslobođenje», 29.08.2003., str. 21

³ Dr. Đorđe Ignjatović, «Organizovani kriminalitet – drugi dio, kriminološka analiza stanja u svijetu», Policijska akademija, Beograd 1998., str. 13

⁴ Prof. dr. Walter Gropp, "Besondere Ermittlingsmassnahmen zur Bekämpfung der Organisierten Kriminalität – Ein rechtsvergleichendes Gutachten im Auftrag des Bundesministeriums der Justiz und des Bayerischen Staatsministeriums der Justiz", "Rechtsvergleichender Querschnitt", Freiburg im Breisgau 1993., str. 818-819

- N. Vučinić organizirani kriminal predstavlja kao "odgovor kriminalnih struktura na globalizaciju međunarodnih odnosa i međunarodne ekonomije"⁵.

- S druge strane, M. Bošković ističe, da je to "dobro organizovana kriminalna organizacija, sa strogom hijerarhijom, disciplinom, odgovornošću, lojalnošću i podjelom zadataka, čiji je cilj, ostvarivanje što većeg profita i legalizacija nezakonito stečene imovine".⁶

- Interesantno je i mišljenje G. Kruse, koja je izrazila rezervu prema postojećoj definiciji organiziranog kriminala u Saveznoj Republici Njemačkoj, koju je 1990. donijela zajednička radna grupa (Justiz/Polizei zur Strafvollzug Organisiertes Kriminalität). Radna grupa je organizirani kriminal opisala kao plansko vršenje krivičnih djela radi sticanja profita, ako više od dva učesnika djeluju zajedno dijeleći posao, pri čemu upotrebljavaju silu ili druga sredstva zastrašivanja, ili vršeći uticaj na političare, medije, javnu upravu, pravosuđe i privredu. Analizirajući datu definiciju i navodeći mnoštvo nejasnoća koje prate ustanovljenje samog pojma organiziranog kriminala G. Kruse postavlja pitanje, da li se iz postojeće definicije ukupne pojave kriminala može izvesti pojam pojedinačnih delikata organiziranog kriminala?⁷

Za nas je najprihvatljivija definicija koju upotrebljava Konvencija Ujedinjenih Naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminala - koju je Bosna i Hercegovina takođe ratificirala⁸ - koja glasi:

"Organizirana kriminalna grupa znači grupa ustrojena od tri ili više osoba, koja postoji određeno vrijeme i djeluje u skladu s ciljem da počini jedno ili više teških krivičnih djela ili prekršaja ustanovljenih u skladu s ovom Konvencijom, radi sticanja, direktno ili indirektno, financijske ili druge materijalne koristi."⁹

---

⁵ Prof. dr. Nebojša B. Vučinić, "Ljudska prava, bezbjednost zajednice, sigurnost pojedinca" u "Ljudska prava za nepravnike", ur. prof. dr. Nebojša B. Vučinić, prof. dr. Vedrana Spajić Vrkaš, Siniša Bjelković, Centar za ljudska prava Univerziteta Crne Gore, Podgorica i Istraživačko – obrazovni centar za ljudska prava I demokratsko građanstvo, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2003., str. 121

⁶ Dr. Mićo Bošković, Organizovani kriminalitet – I dio, kriminološki i kriminalistički aspekti, Policijska akademija, Beograd, 1998., str. 9

⁷ Gesine Kruse/Bundesrepublik Deutschland, Ib idem, str. 114

⁸ Službeni list/glasnik BiH – Međunarodni ugovori, broj 3/02

⁹ Član 2a, 14. Konvencija Ujedinjenih Naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminala od 15. novembra 2000. godine

Organizacije kriminalaca poput brojnih drugih asocijacija, ne ostaju više samo unutar granica određenih država, nego sve više dobijaju međunarodni karakter, pa tako, djelovanje zločinačkih udruženja već poodavno ima međunarodni karakter. Upravo "internacionalizacija" organiziranog kriminala, po mišljenju B. Petrovića, ukazuje na to, da je "organiziranost i mobilnost kriminalnih grupa do te mjere usavršena, da mogu djelovati na području bilo koje zemlje svijeta".¹⁰

Kriminalne organizacije su najčešće stručno osposobljene, tehnički pripremljene, naoružane, specijalizirane, i predstavljaju sve više osnovni problem onih organa države koji su – po svojoj osnovnoj vokaciji - zaduženi za borbu protiv kriminala. Pošto su organizirane kriminalne grupe jako prisutne i u državi Bosni i Hercegovini i naravno u bližem i daljnjem okruženju Bosne i Hercegovine, postoji urgentna potreba da se prvo, temeljito, stručno i naučno ispita, posebno iz ugla njegovih socijalnih i političkih korijena i drugo, da se država Bosna i Hercegovina osposobi za odbranu od tog zla.

Organizirani kriminal je pojava savremenog doba. Primjetno je, da u svim državama, i u razvijenim i u nerazvijenim postoje različiti oblici organiziranog kriminala. Sva istraživanja ovog fenomena govore, da je ova patološka pojava nažalost u porastu i da su opasnosti koje od nje prijete sve veće za društvo. Dešavaju se brojne promjene u organizaciji i djelovanju samih kriminalnih grupa. Tako je primjetno da iščezava homogenost etničkih grupacija, što je nekada bila zajednička karakteristika, pa sve češće dolazi do «saradnje različitih kriminalnih organizacija. Nestaje i uobičajena podjela na određene kriminalne oblasti, pa su, na primjer, za šverc ljudi, narkotika ili prebacivanje ilegalaca često zadužene iste strukture».¹¹

Država Bosna i Hercegovina nije ostala imuna na sve ove pojave koje su pogodavale pojavi organiziranog kriminala. Bosanskohercegovačko društvo danas, suočava se sa mnogobrojnim problemima među kojima je svakako i organizirani kriminal koji je u porastu i predstavlja ozbiljnu prijetnju sigurnosti pojedinca kao i stabilnosti i bezbjednosti društva. Samojoj pojavi organiziranog kriminala te njegovim oblicima u našoj zemlji svakako je pogodovao rat koji je vođen

---

¹⁰ Dr. Borislav Petrović, "Pitanje evropske sigurnosti kao faktor ulaska Bosne i Hercegovine u Vijeće Evrope", "Ljudska prava – Časopis za ustavno i međunarodno pravo" Broj 1, Godina 1, Sarajevo 2000., str. 108

¹¹ «Oslobođenje», 29.08.2003., str. 21

protiv Bosne i Hercegovine (1992.-1995.) i koji je doveo do destrukcije temeljnih državnih institucija političke vlasti pa samim tim i do destrukcije društva. Bosanskohercegovačko društvo je prema M. Abazoviću razbijeno u "ekonomskom, kulturalnom, religijskom, tradicijskom, normativnom i običajnom smislu... pri čemu je izmijenjena demografska, etnografska, nacionalna, socijalna, vjerska, tradicijska i normativno-pravna struktura gotovo svih urbanih i ruralnih lokaliteta u Bosni i Hercegovini".¹² Posljedice rata vođenog protiv Bosne i Hercegovine osjećaju se u velikoj mjeri i danas. Veliki broj građana još uvijek nije vraćen u svoja prijeratna prebivališta i u posjed svoje imovine. Efektivni pravni lijek nije osiguran za sve građane Bosne i Hercegovine. Takođe je evidentna nacionalna i vjerska diskriminacija u izbornom sistemu ali i u samoj organizaciji državne vlasti.¹³

Prema iskustvima kriminalističke prakse u Bosni i Hercegovini organizirani kriminal je po mišljenju B. Petrovića prisutan u pojavama "ilegalne trgovine drogom, ilegalne trgovine oružjem, ilegalne trgovine cigaretama i alkoholom, krađe i ilegalne trgovine automobilima, trgovine ljudima, prostitucije, reketa i pranja novca".¹⁴ Evropska komisija je u ocjeni Studije o izvodljivosti za priključenje Evropskoj uniji zatražila od Bosne i Hercegovine efikasniju borbu protiv kriminala, jaču kontrolu granica, borbu protiv korupcije, pri čemu se navodi, da je Bosna i Hercegovina tek na početku suočavanja sa problemom pranja novca ali i zemlja u kojoj cvjeta trgovina drogom. «U Bosni i Hercegovini kroz fiktivne kompanije može biti oprano 1,5 milijardi eura godišnje, te da postoji više tijela koja se bave ovim problemom, ali je koordinacija među njima loša ... a zbog prevara na carini Bosna i Hercegovina godišnje izgubi oko 150 do 300 miliona eura, što je skoro kao državni budžet». ¹⁵

---

¹² Dr. Mirsad D. Abazović, *Državna bezbjednost: Uvod I temeljni pojmovi*, Fakultet kriminalističkih nauka, Sarajevo 2002. str. 22

¹³ Vidi o tome dr. Nurko Pobrić, «Izborni zakon Bosne i Hercegovine u kontekstu međunarodnih standarda o ljudskim pravima», «Ljudska prava», br. 1-2, Godina 2, Sarajevo, 2001.

¹⁴ Dr. Borislav Petrović, "Jedinstveno krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine kao faktor efikasnog suzbijanja kriminala", "Ljudska prava – Revija za ustavno i međunarodno pravo", Broj 2, Godina 1, Sarajevo 2000., str. 98

¹⁵ Michael Leigh, zamjenik direktora Evropske komisije za međunarodne odnose u povodu ocjene o Studiji izvodljivosti Bosne i Hercegovine za priključenje Evropskoj uniji, Nidžara Ahmetašević, «Slobodna Bosna» – nezavisna informativna revija, Godina IX, broj 366, 20.11. 2003., str. 17

Da bi se naša država uspješno suprodstavila invaziji organiziranog kriminala najrazličitijih oblika i zanimanja, potrebno je sasvim prirodno učiniti tj. poduzeti sve potrebne mjere. Osnovno, što u ovom trenutku treba uraditi država Bosna i Hercegovina radi uspješne borbe protiv organiziranog kriminala – ali ne samo radi toga, nego i niza drugih isto tako važnih ciljeva jeste:

a) **da se konsolidira kao demokratska i pravna država**, u skladu sa svojom ustavnom definicijom¹⁶, kako bi uz sve drugo, dobila i i savremeno uređenu funkciju primjene legitimnog nasilja (Weber). Michael Leigh, zamjenik direktora Evropske komisije za međunarodne odnose ističe, da je vladavina zakona esencijalna te da sve započete reforme moraju biti što prije završene¹⁷. Nepotpuno funkcioniranje pravne države stvara plodno tlo za rasprostranjivanje pojave organiziranog kriminala.

b) **da udruži svoje napore sa ostalim državama** – naročito onim iz bližeg okruženja preko kojih se najviše osjeća djelovanje takvog organiziranog kriminala u našoj državi. Uspostavljanje međunarodnih odnosa osobito policijskih odnosa, odraz je zajedničke borbe ali i realne potrebe pojedinačnih država u suzbijanju organiziranog kriminala te sprječavanjem osoba koje su prekršile zakon, da prelaskom preko granice izbjegnu krivičnu odgovornost. Najznačajnija organizacija za međunarodnu policijsku suradnju je INTERPOL (pod nazivom međunarodna organizacija kriminalističke policije) koja funkcioniše od 1956. Bosna i Hercegovina je njena članica od 1992. Međunarodna policijska suradnja se prvi put spominje na Kongresu Međunarodne komisije za kaznionu održanom u Stockholmu 1878., gdje se raspravljalo o usaglašavanju policija raznih država u pogledu sprječavanja kriminala i olakšavanja njegovog suzbijanja. Daljni razvoj međunarodne policijske suradnje prati održavanje mnogih međunarodnih konferencija, kongresa, te osnivanja radnih grupa. 1971. je osnovana grupa POMPIDU u okviru EEZ-e sa zadatkom da razmatra probleme zloupotrebe i ilegalnog prometa droga, 1976. je u okviru Savjeta Evrope formirana grupa TREVI za sprječavanje terorizma i narušavanja javnog reda, 1985. potpisivanjem osnovnih pravnih akata i usvajanjem Konvencije 1995. je nastao Sistem Šengena o

---

¹⁶ Bosna i Hercegovina demokratska je država koja funkcioniše na načelima pravne države te ima slobodne i demokratske izbore. – Član 2 Ustava Bosne i Hercegovine

¹⁷ Ib idem, str. 17

postepenom ukidanju kontrole na pojedinim granicama te 1995. EUROPOL kao evropska organizacija za policijsku suradnju.¹⁸

c) **da osposobi policijske i uopće oružane snage na nivou države**, da uspješno ostvaruju svoju osnovnu funkciju, zaštite građana i demokratske države te uspješne borbe protiv organiziranog kriminala uopće, pošto je borba protiv ovog kriminala svakako teža nego borba protiv klasičnog kriminala. Evropska komisija se u svom izvještaju takođe osvrnula i na rad policije u Bosni i Hercegovini. Policijski aparat u Bosni i Hercegovini koji funkcioniše na tri nivoa (policija Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Distrikta Brčko), trenutačno broji 17.000 policajaca i košta 180 miliona eura što je preskupo za državu sa manje od četiri miliona stanovnika. Evropska komisija u zaključku navodi, da je «potrebna bolja saradnja među policijama i uspostava centralne baze podataka te konačni početak funkcionisanja SIPA-e, te da se mora razmotriti restrukturiranje i racionaliziranje policije».¹⁹

Kako bi policija u demokratskom društvu što efikasnije ostvarila svoju ulogu, ona djeluje u skladu i sa međunarodnim dokumentima od kojih su najvažniji "Kodeks UN-a o ponašanju lica odgovornih za primjenu zakona"²⁰ i "Deklaracija Savjeta Evrope o policiji".²¹

d) **da se izvrši demokratizacija državnog aparata**, u smislu jasnog razgraničavanja zakonodavne, izvršne i sudske vlasti, u namjeri da se uspostavi potrebna demokratska odgovornost izvršne vlasti. Ovo je naročito potrebno zato, što je u našem javnom mijenju sve prisutnije uvjerenje da organizirani privredni i svaki drugi kriminalne ne bi imao ovako velike efekte, da nije došlo do sprega povezivanja između institucija države i zločinačkih organizacija, ili mafije, kako se popularno nazivaju danas ta kriminalna udruženja. Upravo nepotpuna demokratizacija državnog aparata pogoduje stvaranju uvjeta koji, kako to smatra autor M. Bošković, omogućavaju pojedinim oblicima organizovanog kriminalnog djelovanja, da uspostave vezu sa državom i njenim organima i da prerastu u one vidove organizovanog kriminaliteta koje karakteriše ta veza i po kojoj

---

¹⁸ Dr. Budimir Babović, «Policija u svjetskom poretku», Beograd 1997. str. 102-138

¹⁹ Ib idem, str. 17

²⁰ Usvojen Rezolucijom 34/169 Generalne skupštine UN-a od 17. decembra 1979.

²¹ Rezolucija 690 Parlamentarne skupštine Vijeća Evrope

se razlikuju od ostalih vidova organizovanog kriminaliteta.²² Izgradnjom demokratskih institucija moderne države te njihovim adekvatnim funkcioniranjem uspostavlja se savremeni demokratski odnos između građanina i države u cilju ostvarivanja ekonomskog, socijalnog i svakog drugog prosperiteta.

e) da se podstakne razvoj demokratske i pravne kulture - Jedan od važnih elemenata u sprječavanju organiziranog kriminaliteta, uspostavljanju stabilnosti i bezbjednosti ali i reintegracije bosanskohercegovačkog društva predstavlja razvoj demokratske i političke kulture društva. U tom smislu je neophodno, da građani Bosne i Hercegovine takođe, postepeno izgrađuju odnos prema svojoj državi i njenim političkim institucijama ali i da razvijaju demokratsku i pravnu kulturu. Demokratska kultura je zapravo «demokratija posmatrana u tijesnoj vezi i interakciji sa dinamikom kretanja i razvitka društva kao cjeline i svakog njenog člana pojedinačno».²³ Samo demokratski obrazovan građanin će biti u mogućnosti da samostalno, kompetentno i odgovorno preuzme učešće u svim pitanjima koja su relevantna za funkcioniranje društvene zajednice. To će svakako doprinjeti afirmaciji etičkih i svih drugih vrijednosti, obezbjediti građanima adekvatne uvjete života i rada te stvoriti stabilan i bezbjedan životni prostor.²⁴

f) da se izgradi efektivan sistem demokratske kontrole izvršne vlasti. Pokazalo se, naime, da je nedovoljna izgrađenost demokratske kontrole izvršne vlasti uzrok povezivanja njenih pojedinih dijelova sa kriminalcima, što s jedne strane olakšava rad zločinaca, i s druge strane nepovoljno djeluje na demokratsko i korektno djelovanje države u cjelini gledano. Povezanost kriminalnih organizacija sa pripadnicima institucija vlasti posebno je vidljiva na području uprave. Istraga koja je sprovedena u njemačkoj pokrajini Nordrhein – Westfalen je pokazala, da je u svakom petom deliktu kojeg su počinile međunarodne organizirane bande bio upleten državni činovnik.²⁵ Knappova komisija je sedamdesetih godina,

---

²² Mićo Bošković, *Ib idem*, str. 14

²³ Dr. Čazim Sadiković, «Pravna država i sud države Bosne i Hercegovine», «Ljudska prava – Revija za ustavno i međunarodno pravo», br. 2, Godina 1, Sarajevo 2000., str. 107

²⁴ Vidi o tome L. Sadiković, "Ljudska prava i demokratska kultura građana s posebnim osvrtom na Bosnu i Hercegovinu", u "Kultura ljudskih prava", urednik Mirjana Todorović, Beogradski centar za ljudska prava, 2002.

²⁵ Gesine Kruse/Bundesrepublik Deutschland, *Ib idem*, str. 120

istražujući slučajeve korumpiranja policajaca u Njujorku prema podacima do koji su došli ustanovila, da je korupcija upravo među policijom kao dijelom izvršne vlasti široko rasprostranjena.²⁶

g) **osposobljavanje pravosuđa na državnom nivou** za samostalno, autonomno i nepristrasno ostvarivanje zakonitosti, što takođe podrazumijeva uspješnu borbu protiv kriminala. Pravosuđe koje je tako uređeno na državnom nivou osposobljeno je, da ostvaruje jednaku primjenu pravde, i to u skladu sa ritmom društvenim promjena koje u sebi sadrže i pojačano i sve opasnije djelovanje različitih zločinačkih grupa i organizacija. Uloga pravosuđa u funkcioniranju pravne i demokratske države dobro je poznata. Država u kojoj funkcionira zakonom ustanovljen "neovisni i nepristrani sud" predstavlja jedan od osnovnih uvjeta ekonomskog i svakog drugog razvoja. Međutim, zajednička karakteristika pravosuđa tranzicijskih zemalja, među koje spada i Bosna i Hercegovina, je neblagovremeno rješavanje sudskih predmeta. Takva situacija automatski dovodi do pojave korupcije tj zloupotrebe zakonskih i javnih ovlaštenja u cilju sticanja imovinskih koristi na protupravan način. Korupcija je, kako to ističe Zoran Pajić, "nerazdvojan način funkcioniranja države u velikom broju zemalja, i nemoguće je remodelirati državu dok ona postoji".²⁷ I pored napredka kojeg je Bosna i Hercegovina ostvarila uspostavljanjem Državnog suda, još uvijek ne postoji sudska vlast koja bi bila izvedena od osnove do vrha same države. Ocjena o ponuđenoj Studiji izvodljivosti Bosne i Hercegovine nažalost je pokazala, da je «neophodno završiti reformu pravosudnog sistema kojim i dalje vlada korumpiranost i nekompetentnost i da je i dalje prisutan pritisak na sudije i tužitelje od političara i kriminalaca».²⁸

h) **Osposobljavanje bosanskohercegovačkog društva (civilnog društva) za zaštitu od kriminala.** Treba da se učine naponi, kako bi se bosanskohercegovačko društvo, pored države i samo u različitim oblastima organiziralo ili «samoorganiziralo» tako, da se može suprodstaviti organiziranom kriminalu. Sa sigurnošću možemo pretpostaviti, da će se u osnovnim ćelijama društva organizirati neposredno zainteresirani građani, tamo

²⁶ Ib idem, Đ. Ignjatović, str. 89

²⁷ Dr. Zoran Pajić, "Uloga institucija u izgradnji mira" u "Međunarodne politike podrške zemljama jugoistične Evrope – lekcije (ne) naučene u BiH, ur. dr. Žarko Papić, Muller, Sarjevo 2001.

²⁸ Ib idem, str. 17

gdje se takođe jako osjećaju posljedice djelovanja zločinačkih organizacija. Može se razmisliti i o ideji, da se uspostave izvjesna tijela društvene samozaštite, gdje bi građani u saradnji sa organima države i sami bili u mogućnosti da pruže dragocjenu pomoć u odbrani svojih dobara i svoje demokratske države.

i) Najzad, trebalo bi ozbiljno razmisliti i o **potrebi ponovnog uvođenja institucije «vanrednog stanja» u Ustav Bosne i Hercegovine**, s tim, što bi se to odnosilo, ne samo na «stanje rata i neposredne ratne opasnosti» kao što je to bio slučaj sa Ustavom Bosne i Hercegovine iz 1974. i kako je to bilo primjenjeno tokom rata protiv Bosne i Hercegovine (1992. – 1995.), nego i na posebno naglašene i destruktivne oblike organiziranog kriminala. Organizirani kriminal može poremetiti demokratski poredak jedne države do te mjere, da je dovede do ozbiljnih kriznih stanja koja – prema terminologiji Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava – koju je Bosna i Hercegovina ratificirala 12. jula 2002. – mogu ozbiljno ugroziti opstanak bosanskohercegovačke nacije.²⁹ Ovo bi se moglo posebno desiti onda, kada dođe do povezivanja organiziranog kriminala sa terorističkim organizacijama kakve se tendencije već uveliko javljaju u Evropi. Tako najnovija analiza austrijske policije pokazuje, «da su sve uočljivije veze organiziranog kriminala i terorističkih organizacija».³⁰

U zaključku bi mogli istaći da, kao jedan od oblika sprječavanja organiziranog kriminaliteta svakako predstavlja nacionalni akcioni plan za borbu protiv kriminala, kojeg je Vijeće ministara Bosne i Hercegovine utvrdilo na sjednici od 30. oktobra 2003. godine. "Državni akcioni plan podrazumijeva jačanje Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, Agencije za informacije, Državne granične službe te Interpola. Plan koji je utvrdilo Vijeće ministara Bosne i Hercegovine podrazumijeva u narednom periodu donošenje zakona o Agenciji za istragu i zaštitu Bosne i Hercegovine, čime će se sadašnjoj SIPI dati policijska ovlaštenja, Zakona o programu zaštite svjedoka, zatim izmjene i dopune Zakona o krivičnom postupku te Zakona o državnoj službi. Planirano je i donošenje Zakona o zaštiti granice te davanje policijskih ovlaštenja Interpolu i donošenje Zakona o boravku stranaca i azilu".³¹

²⁹ Vidi o tome opširnije, Lada Sadiković, «Vanredno stanje i ljudska prava», Magistrat, Sarajevo 2003.

³⁰ "Oslobođenje", od 29.08.2003., str. 21

³¹ "Oslobođenje" od 31.10.2003. godine, str. 6

Abstract

One of very noticeable feature of current social situation in Bosnia and Herzegovina, as after all in a whole modern world is stressed phenomenon of organized crime. This aspect of crime found place in economical life but in all other spheres of public life in Bosnia and Herzegovina. Citizen of Bosnia and Herzegovina are worried about phenomenon of organized crime and it makes serious obstacles to every other consolidation of our state. Exactly for that reason, it is necessary to examine form and dimension of this feature in very serious, expert and scientific way, in order to protect us from this danger, successfully and effectivelly.

Literatura

- Abazović D. Mirsad   Državna bezbjednost – Uvod i temeljni pojmovi, Fakultet kriminalističkih nauka Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo 2002.
- Alderson J.,   Ljudska prava i policija, Helsinški komitet za ljudska prava u Bosni i Hercegovini, 1997.
- Babović Budimir   Policija u svjetskom poretku, Beograd 1997.
- Bošković Mičo   Organizovani kriminalitet, I dio, kriminološki i kriminalistički aspekti, Policijska akademija, Beograd 1998.
- Gropp   Walter,   Besondere Ermittlungsmassnahmen zur Bekaempfung der Organisierten Kriminalitaet – Ein rechtsvergleichendes Gutachten im Auftrag des Bundesministeriums der Justiz und des Bayerischen Staatsministeriums der Justiz", Freiburg im Breisgau 1993.
- Ignjatović Đorđe   Organizovani kriminalitet, drugio dio, kriminološka analiza stanja u svijetu, Policijska akademija, Beograd 1998.
- Kruse Gesine   Bundesrepublik Deutschland, u Besondere Ermittlungsmassnahmen zur Bekaempfung der Organisierten Kriminalitaet – Ein rechtsvergleichendes Gutachten im Auftrag des Bundesministeriums der Justiz und des Bayerischen Staatsministeriums der Justiz", Freiburg im Breisgau 1993.
- Pajić Zoran   Uloga institucija u izgradnji mira, u Međunarodne politike podrške zemljama jugoistočne Evrope – Lekcije (ne) naučene u BiH, Muller, Sarajevo 2001.
- Petrović Borislav   Pitanje sigurnosti kao faktor ulaska Bosne i Hercegovine u Vijeće Evrope, "Ljudska prava –

- Petrović Borislav   Revija za ustavno i međunarodno pravo", Sarajevo 2000.
Jedinstveno krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine kao faktor efikasnog suzbijanja kriminala, "Ljudska prava – Revija za ustavno i međunarodno pravo", Sarajevo 2000.
- Sadiković Ćazim   Evropsko pravo ljudskih prava, Magistrat Sarajevo 2001. godine
- Sadiković Ćazim   Pravna država i sud države Bosne i Hercegovine, Ljudska prava – Revija za ustavno i međunarodno pravo, Sarajevo 2000.
- Sadiković Lada   Vanredno stanje i ljudska prava, Magistrat, Sarajevo 2003.
- Sadiković Lada   Ljudska prava i demokratska kultura građana s posebnim osvrtom na Bosnu i Hercegovinu, u Kultura ljudskih prava – Culture of Human Rights, Ur. Mirjana Todorović, Beogradski centar za ljudska prava, Beograd 2002.
- Vučinić B. Nebojša,   Ljudska prava za nepravnike, Centar za ljudska
Vedrana Spajić –   prava Univerziteta Crne Gore, Podgorica,
Vrkaš,   Siniša   Istraživačko – obrazovni centar za ljudska prava
Bjelković ur.   i demokratsko građanstvo, Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu, 2003.